

Abstrakt

Dizertační práce: Vytváření „demokratického socialismu“. Stranická historiografie 50. a 60. let mezi stalinismem a reformním komunismem

Dizertační práce se zabývá vývojem stranické historiografie mezi léty 1950 až 1970 v kontextu proměn československého komunismu. Stranické dějepisectví vzniklo na počátku 50. let jako zvláštní historiografický projekt, fungující v rámci aparátu komunistické strany, jehož úkolem bylo zpracovávat minulost KSČ a dělnického hnutí. Mělo být novou historiografií, která se odřízne od tradic tzv. buržoazní historické vědy a stane se dějepisectvím odpovídajícím nárokům probíhající socialistické revoluce. Vývoj stranické historiografie jakoby kopíroval vývoj československého komunismu. Prošla stalinistickou, poststalinistickou a reformně komunistickou fází. Nejdříve byla součástí stranické propagandy. Ve druhé polovině 50. let vytvořila paradigma stranických dějin, jehož složkou byla také závazná interpretace dějin domácího komunismu. V 60. letech pak prošla kritickým obdobím, během něž nahradila poststalinistické vyprávění o dějinách KSČ novým příběhem, jenž se stal prostředkem historické legitimizace projektu československé reformy 60. let. Ve všech třech vývojových etapách bylo stranické dějepisectví v úzkém kontaktu s vrcholnou politikou. Někdy šlo o bezproblémový vztah, v jiných případech se jednalo o značně konfliktní soužití.

Dizertační práce zkoumá stranickou historiografii ve třech rovinách. Jednak se věnuje jejímu institucionálnímu vývoji, konkrétně se zaměřuje na proměny Ústavu dějin KSČ. Dále mapuje její sociální zázemí, tedy vývoj personálií, místo stranického dějepisectví ve strukturách komunistické strany a z něj vyplývající vztah k politickému dění. Třetím okruhem otázek, jimiž se práce zabývá, je činnost stranické historiografie na poli vytváření historického vědění a formulace historických vyprávění.

Ambicí této dizertační práce je ukázat historiografii jako kulturně-politický fenomén, jenž nelze zkoumat odděleně od dobových politických a obecně společenských souvislostí. Analyzuje vznik reformně komunistického historického myšlení v širším politickém a sociálním kontextu. Reformní dějepisectví chápe jako jednu z intelektuálních reakcí na stalinismus. Snažilo se reformovat obor studia nejnovějších dějin a zároveň přispět k politickému úsilí spojenému s pokusem o nalezení nového programu československého komunismu. Stalo se historiografickým pandánem československé reformy. Prostřednictvím kritiky dřívější činnosti stranické historiografie postupně vytvářelo nový a vlivný historický

příběh, v jehož centru stála představa o kontinuitě „demokratického socialismu“ v moderních československých dějinách.

Dizertační práce se zabývá procesem vzniku historického vyprávění, z něž vycházelo přesvědčení reformních komunistů o možnosti specifické „československé cesty k socialismu“. Tato práce je rovněž příspěvek ke studiu vztahu historiografie a politiky. Sleduje vývoj jistého druhu historického myšlení, které vzniklo v rámci komunistického hnutí a po dvacet let ovlivňovalo jeho vývoj.